

به نام کسی کافرید از عدم

به انسان عطا کرد فکر و قلم

دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی

بررسی هنجارگریزی در شعر شفيعی کدکنی
بر مبنای الگوی لیچ

استاد راهنما :

دکتر محمدرضا پهلوان نژاد

استاد مشاور :

دکتر تقی وحیدیان کامیار

تحقیق و نگارش :

نسرین ظاهری بیرگانی

تابستان ۱۳۸۹

تعهدنامه

اینجانب **نسرین ظاهری بیرگانی** دوره **کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی،**
دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده پایان‌نامه: **بررسی هنجارگریزی در شعر شفيعی کدکنی بر**
مبنای الگوی لیچ. تحت راهنمایی آقای دکتر **محمد رضا پهلوان نژاد** متعهد می‌شوم:

- تحقیقات در این پایان‌نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهش‌های محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- مطالب مندرج در پایان‌نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد و مقالات مستخرج با نام «دانشگاه فردوسی مشهد» و یا «Ferdowsi University of Mashhad» به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان‌نامه تأثیرگذار بوده‌اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان‌نامه، در مواردی که از موجود زنده (یا بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان‌نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ

امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم‌افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان‌نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی‌باشد.

متن این صفحه نیز باید در ابتدای نسخه‌های تکثیر شده وجود داشته باشد.

بسمه تعالی

Graduate studies thesis/Dissertation Information
Ferdowsi University of Mashhad

Title of thesis \dissertation: The study of Deviation in Shafi'i Kadkani's Poems based on Leech's deviation model.

Author: Nasrin Zaheri Birgani

Supervisor(s): Dr. Mohammad Raza Pahlavan nejad

Advisor(s): Dr. Taqi Wahidiyan Kamyar

Faculty:

Department:
Linguistic

Specialization:

Approval date:

Defense date:

M.A.

PhD

Number of pages: 118

Abstract:

One of the most effective ways of foregrounding and defamiliarizing in poetry is deviation of which numerous poets have taken advantage. In contemporary poetry, Nima can be considered as a figure who played an important role in establishing this style. In addition, Nima's followers have frequently made use of this method. Among poets who benefited from deviation for the sake of foregrounding in their poems is Shafiei Kadkani (M. Sereshk).

The present study applying descriptive-analytical research method seeks to examine eight types of deviation (i.e. phonological , historical , register types, dialectal , grammatical , semantic, graphological , and lexical) in Kadkani's poems within a structuralist framework based on Leech's deviation model. The poems to be examined in this study were picked randomly out of Kadkani's twelve poem collections. The findings indicate that the frequency of occurrence of semantic deviation is higher than other types in Kadkani's poems. Other types of deviation have the following frequencies in order: historical, grammatical, phonological, lexical, register types , graphological , and dialectal .Consequently, it can be made clear that it is because of this vast use of deviation that Kadkani's poems are outstanding.

Signature of supervisor:

Key words:

Date:

- 1-Foregrounding
- 2- Deviation
- 3- Shafiei's poem
- 4- Structuralism
- 5- Leech's Model

بسمه تعالی

مشخصات رساله / پایان نامه تحصیلی دانشجویان

دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان رساله / پایان نامه: بررسی هنجارگریزی در شعر شفیعی کدکنی بر مبنای الگوی لیچ

نام نویسنده: نسرین ظاهری بیرگانی

نام استاد(ان) راهنما: دکتر محمدرضا پهلوان نژاد

نام استاد(ان) مشاور: دکتر تقی وحیدیان کامیار

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی	گروه: زبان شناسی	رشته تحصیلی: زبان شناسی همگانی
تاریخ تصویب:	تاریخ دفاع: ۸۹/۵/۲۷	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد ☒	دکتری ☐	تعداد صفحات: ۱۱۸ صفحه

چکیده رساله / پایان نامه :

هنجارگریزی یکی از مؤثرترین شیوه‌های برجسته‌سازی و آشنایی‌زدایی در شعر است که بسیاری از شاعران از آن بهره برده‌اند. در شعر معاصر، نیما نقش زیادی در پایه‌ریزی این شیوه، داشته است و پیروان وی نیز از این روش، بسیار استفاده کرده‌اند. یکی از شاعرانی که از روش هنجارگریزی برای برجسته‌سازی شعر خود بهره گرفته است، شفیعی کدکنی (م. سرشک) است.

این پژوهش سعی دارد تا با روش تحقیق توصیفی - تحلیلی در چارچوب مکتب ساخت‌گرایی و بر مبنای الگوی هنجارگریزی لیچ به بررسی هشت نوع هنجارگریزی (آوایی زمانی، سبکی، گویشی، معنایی، نحوی، نوشتاری، واژگانی) در اشعار محمدرضا شفیعی کدکنی بپردازد. اشعار مورد بررسی در پژوهش حاضر، حاصل گزینش تصادفی از دوازده دفتر شعر شفیعی است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که بسامد وقوع هنجارگریزی معنایی در اشعار شفیعی، بیش از سایر هنجارگریزی‌هاست. هنجارگریزی زمانی، آوایی، نحوی، واژگانی، سبکی، نوشتاری و گویشی، به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. از این رو می‌توان شعر شفیعی را شعری دانست که از طریق هنجارگریزی‌ها برجسته شده است.

کلید واژه :	امضای استاد راهنما :
۱. برجسته‌سازی	تاریخ :
۲. هنجارگریزی	
۳. شعر شفیعی	
۴. ساخت‌گرایی	
۵. الگوی لیچ	

از

خداوند سبحان

پدر و مادر مهربان

اساتید بزرگوار

و

دوستان خوبم

سپاس گزارم

پیش‌گفتار:

یکی از ابزارهای آفرینش شعر و عامل تمایز آن از زبان عادی و هنجار، فرآیندی است به نام هنجارگریزی. بطور کلی می‌توان هر گونه انحراف از فرم عادی و معیار زبان را که در راستای خلاقیت شعری باشد، هنجارگریزی نامید.

این پژوهش در چارچوب مکتب ساخت‌گرایی و برمبنای الگوی هنجارگریزی لیچ به بررسی بسامد وقوع هشت نوع هنجارگریزی در اشعار شفيعی کدکنی می‌پردازد.

پژوهش حاضر، در چهار فصل تنظیم شده است: مقدمه، کلیات، پیشینه و مبانی نظری تحقیق، توصیف و تحلیل انواع هنجارگریزی و بررسی آن در اشعار شفيعی کدکنی، سه فصل آن را شکل می‌دهد. پایان بخش تحقیق نیز، فصل نتیجه‌گیری می‌باشد.

در فصل اول پس از مقدمه، اشاره‌ای کوتاه به زندگی نامه شفيعی کدکنی سپس کلیات تحقیق در قالب سؤال‌های تحقیق، فرضیه‌ها، هدف، کاربردها و روش تحقیق، بیان می‌گردد.

فصل دوم به دو بخش تقسیم شده است: در بخش اول، مطالبی پیرامون پیشینه تحقیق ارائه می‌گردد و در بخش دوم آن، مبانی نظری تحقیق و توصیف الگوی هشت گانه هنجارگریزی لیچ آورده می‌شود.

در فصل سوم، به تحلیل انواع هنجارگریزی در اشعار منتخب از دوازده دفتر شعری شفيعی کدکنی می‌پردازیم.

فصل چهارم به نتیجه‌گیری اختصاص یافته است. در ادامه، پیشنهادهایی برای افرادی که به تحقیق در حوزه‌های زبانشناسی ادبیات علاقه‌مندند، ارائه می‌گردد و سپس تمام اشعار بررسی شده را بصورت ضمیمه در پایان می‌آوریم.

"زبان‌شناسانی که به نقش شعری زبان عنایتی ندارند
و ادیبانی که به مسائل زبان‌شناختی، توجهی نشان نمی‌دهند
و روش‌های این علم را نمی‌شناسند، هر دو گروه، برخلاف اصول زمانه‌ی خویش
حرکت می‌کنند"

یاکوبسن (به نقل از قدیمی،

۱۳۶۷: ۷۷)

فهرست مطالب :

صفحه

عنوان

چکیده :
پیش گفتار:.....

فصل اول: کلیات تمقیق

۲	۱- مقدمه.....
۲	۱-۱ زندگی نامه محمدرضا شفیعی کدکنی.....
۴	۱-۲ کلیات تحقیق.....
۴	۱-۲-۱ سؤال های تحقیق.....
۴	۱-۲-۱-۳ فرضیه های تحقیق.....
۴	۱-۲-۱-۴ هدف تحقیق.....
۵	۱-۲-۱-۵ کاربردهای تحقیق.....
۵	۱-۲-۱-۶ روش تحقیق.....
۶	۱-۲-۱-۷ تعریف مفاهیم کلیدی تحقیق.....
۶	۱-۲-۱-۷-۱ ساخت گرایي.....
۶	۱-۲-۱-۷-۲-۱ برجسته سازی.....
۶	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۳ هنجارگریزي.....
۶	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۴ هنجارگریزي آوایی.....
۶	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۵ هنجارگریزي زمانی.....
۶	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۶ هنجارگریزي سبکی.....
۷	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۷ هنجارگریزي گویشی.....
۷	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۸ هنجارگریزي معنایی.....
۷	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۹ هنجارگریزي نحوی.....
۷	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۱۰ هنجارگریزي نوشتاری.....
۷	۱-۲-۱-۷-۲-۱-۱۱ هنجارگریزي واژگانی.....

فصل دوم: پیشینه و مبانی نظری تمقیق

- ۱-۲ پیشینه‌ی تحقیق ۱۰
- ۱-۱-۲ پیشینه مطالعات زبان‌شناختی ادبیات ۱۰
- ۱-۱-۲-۱ پیشینه‌ی مطالعات زبان‌شناختی ادبیات در غرب ۱۰
- ۱-۱-۲-۱-۱ صورت‌گرایان روس ۱۰
- ۱-۱-۲-۱-۲ زبان‌شناسان مکتب پراگ ۱۲
- ۱-۱-۲-۱-۳ ساخت‌گرایان ۱۳
- ۱-۱-۲-۱-۴ کاربردگرایان ۱۵
- ۱-۱-۲-۲ پیشینه‌ی مطالعات زبان‌شناختی ادبیات در ایران ۱۶
- ۲-۲ مبانی نظری تحقیق ۲۵
- ۱-۲-۲ مبانی نظری ساخت‌گرایی ۲۵
- ۲-۲-۲ معرفی انواع هنجارگرایی ۲۵
- ۱-۲-۲-۲ هنجارگرایی آوایی ۲۶
- ۲-۲-۲-۲ هنجارگرایی زمانی (آرکائیسیم) ۲۶
- ۳-۲-۲-۲ هنجارگرایی سبکی ۲۷
- ۴-۲-۲-۲ هنجارگرایی گویشی ۲۸
- ۵-۲-۲-۲ هنجارگرایی نحوی ۲۹
- ۶-۲-۲-۲ هنجارگرایی معنایی ۳۱
- ۷-۲-۲-۲ هنجارگرایی نوشتاری ۳۳
- ۸-۲-۲-۲ هنجارگرایی واژگانی ۳۴

فصل سوم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

- ۳- توصیف و تحلیل داده‌ها ۳۸
- ۱-۳ انواع هنجارگرایی در اشعار منتخب از شعر کدکنی ۳۸
- ۱-۱-۳ هنجارگرایی آوایی ۳۸
- ۲-۱-۳ هنجارگرایی زمانی ۴۲
- ۳-۱-۳ هنجارگرایی سبکی ۴۷
- ۴-۱-۳ هنجارگرایی گویشی ۴۸
- ۶-۱-۳ هنجارگرایی معنایی ۴۸
- ۵-۱-۳ هنجارگرایی نحوی ۵۷

۶۲..... ۷-۱-۳ هنجارگریزی نوشتاری

فصل چهارم : خلاصه و نتیجه گیری

۷۱: پیشنهادات

۷۲: ضمیمه

۱۱۴: منابع و مأخذ:

فهرست نمودارها

- نمودار شماره ۱: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر فروغ ۲۳
- نمودار شماره ۲: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر نیما یوشیج ۲۳
- نمودار شماره ۳: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر مشیری ۲۳
- نمودار شماره ۴: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر اخوان ۲۳
- نمودار شماره ۵: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر مولوی ۲۳
- نمودار شماره ۶: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر سهراب ۲۳
- نمودار شماره ۷: نمودار زیر شاخه‌های هنجارگریزی معنایی ۳۲
- نمودار شماره ۸: نمودار بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر شفیعی ۶۶
- جدول شماره ۱: جدول بسامد وقوع هنجارگریزی در شعر شفیعی ۶۶

فصل اول :

كليات تحقيق

۱- مقدمه

زبان‌شناسی دانشی است بر پایه‌ی مشاهده درباره‌ی زبان، از این رو با نمونه‌های ادبی همچون دستور، زبان، بدیع، مسائل عروضی، سبک‌شناسی و حتی نقد ادبی می‌پیوندد. حق‌شناس (۱۳۷۳): (۱۲) در مقاله‌ای تحت عنوان «نظم، نثر و شعر» لزوم ارتباط زبان‌شناسی با ادبیات را توصیه می‌نماید. او در ابتدا این سؤال را مطرح می‌کند که چرا زبان‌شناسی در کار ادبیات دخالت می‌کند؟ و پاسخ می‌دهد که زبان‌شناسی به این دلیل حق دارد در کار مطالعات ادبی دخالت کند که ادبیات به قول شفیعی کدکنی حادثه‌ای است که در زبان رخ می‌دهد و لذا زبان‌شناسی ناگزیر است ببیند که این حادثه‌ی زبانی چیست؟ بی‌شک اگر به این حادثه زبانی نپردازد، بخشی از موضوع کارش را نادیده انگاشته و ناشناخته است.

۱-۱ زندگی‌نامه محمدرضا شفیعی کدکنی

محمدرضا شفیعی کدکنی مشهور به (م. سرشک) در نوزدهم مهر ۱۳۱۸ در روستای کدکن از آبادی‌های تربت‌حیدریه‌ی خراسان متولد شد. وی تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در مشهد گذراند. شفیعی پس از طی مقدمات، وارد مدارس سنتی خراسان شد و با شرکت در محضر درس ادیب نیشابوری، میرزاهاشم قزوینی، آیت‌اله میلانی و برخی دیگر از علمای نامدار به تحصیل علوم حوزوی از قبیل فقه، اصول، منطق و ادبیات عرب پرداخت (عظیمی، ۱۳۸۴: ۱). سپس از دانشکده ادبیات مشهد در رشته‌ی ادبیات فارسی لیسانس گرفت. در دانشکده ادبیات مشهد، از محضر

اساتیدی چون مرحوم احمد علی رجایی، بخارایی، غلامحسین یوسفی و فیاض، سود برد تا اینکه به تهران رفت و در دانشگاه تهران به تحصیلات عالییه ادامه داد و دکترای ادبیات فارسی را از آن دانشگاه اخذ نمود. شفیع‌ی از دوران نوجوانی، شعر می‌سرود و دیوان شاعران را نیز مطالعه می‌کرد. در آغاز شاعری به سعدی و حافظ توجه نشان داد، اما بعدها به شیوه‌ی اصفهانی (هندی) گرایید، سپس اشعار صائب و حکیم را مرور کرد. در همین سال‌ها بود که همراه با نعمت میرزا زاده (م. آزر) در روزنامه‌ی خراسان فعالیت کرد. انجمن‌های ادبی خراسان، بویژه انجمن ادبی «پیکار» - که دکتر شریعتی آن را پایه گذاشت - پذیرای حضور گرم شفیع‌ی در آن روزها بودند تا دیدگان او را به دنیای جدید شعر و ادب باز کنند. علاوه بر استادان و اندیشمندان که م. سرشک با آن‌ها مباحثه و گفتگو داشته است، شاعرانی نیز بوده‌اند که با آن‌ها مراوده و مکاتبه داشته است. فروغ فرخزاد، مهدی اخوان ثالث از جمله این شاعران هستند. شفیع‌ی کدکنی در سال ۱۳۴۸ ش تدریس در دانشکده ادبیات تهران را آغاز کرد و چند سال بعد (۱۳۵۲) طی فرصت مطالعاتی به دانشگاه آکسفورد انگلیس رفت و پس از آن به امریکا سفر نمود و در دانشگاه پرینستون به تدریس خاقانی پرداخت. در آکسفورد نیز، شاهنامه را تدریس می‌کرد، همچنین در سال ۱۳۷۷ به ژاپن (دانشگاه توکیو) سفر کرد و پس از آن نیز یک سال به عنوان استاد مدعو در دانشگاه هاروارد آمریکا به تدریس پرداخت (بشردوست، ۱۳۷۹: ۳۰-۲۰).

شفیع‌ی، شاعر، نویسنده، منتقد، مترجم و استاد دانشگاه است. شهرت اصلی او، استاد و محقق ادب کلاسیک فارسی است. اما در کلاس‌های درس دانشکده از شعر معاصر نیز سخن می‌گوید.

شافعی (۱۳۸۴: ۵۸۲) درباره‌ی شعر شفیع‌ی می‌گوید: "زبان شعر او فصیح، دقیق و روشن است. شعر او محصول خالص طبع و طبیعت است ... در شعر او، اثری از مغلق‌گویی و یا پرگویی دیده نمی‌شود. زبانی نرم و پرتوان دارد ... او در شعر از دیدگاهی انسانی و اجتماعی سخن می‌گوید و

اندیشه‌ها و دریافته‌ها و پدیده‌های زیبای جهان شاعرانه‌ی خود را به صورتی دلکش و پرتأثیر به خواننده عرضه می‌دارد...."

اشعار شفيعی کدکنی در دو مجموعه شعری به نام های "بینه ای برای صداها" - شامل ۷ دفتر شعری: زمزمه ها، شبخوانی، از زبان برگ، کوچه باغ های نشابور، مثل درخت در شب باران، از بودن و سرودن، بوی جوی مولیان - و مجموعه ی "هزاره ی دوم آهوی کوهی" - شامل ۵ دفتر شعری : مرثیه های سرو کاشمر، خطی ز دلتنگی، غزل برای گل آفتابگردان، در ستایش کبوترها، ستاره ی دنباله دار- منتشر شده است که در این پژوهش، اشعار مورد بررسی، به صورت تصادفی از ۱۲ دفتر شعری وی انتخاب شده است.

۲-۱ کلیات تحقیق

۲-۲-۱ سؤال‌های تحقیق

- ۱- کدکنی جهت برجسته‌سازی شعر خود از چه نوع هنجارگریزی‌هایی استفاده نموده است؟
- ۲- بیشترین بسامد هنجارگریزی در شعر کدکنی، مربوط به کدام مورد است؟

۲-۲-۱ فرضیه‌های تحقیق

- ۱- شفيعی کدکنی از انواع هنجارگریزی‌های (آوایی، زمانی، سبکی، گویشی، معنایی، نحوی و نوشتاری) استفاده نموده است.
- ۲- بیشترین بسامد مربوط به هنجارگریزی معنایی است.

۲-۲-۱ هدف تحقیق

هدف تحقیق حاضر، بررسی هشت نوع هنجارگریزی (آوایی، زمانی، سبکی، گویشی، معنایی، نحوی و نوشتاری) در شعر شفيعی کدکنی در چارچوب مکتب ساخت‌گرایی و بر مبنای الگوی

هنجارگریزی لیچ می‌باشد. برآنیم تا زبان‌شناسی را به عنوان ابزار مناسبی برای تجزیه و تحلیل متون ادبی نشان دهیم و ادبیات را حوزه‌ای غنی و در خور توجه برای بررسی‌های زبان‌شناسانه معرفی نمائیم.

۱-۲-۵ کاربردهای تحقیق

این تحقیق می‌تواند قدمی هر چند کوچک در راه معرفی و گسترش مطالعات زبانشناختی ادبیات باشد. از طرفی می‌تواند علاقمندان به شعر (مخصوصاً شعر کدکنی) را در درک هر چه بیشتر اشعار و شناخت سبک شعری شاعر یاری رساند. همچنین الگوی معرفی شده در این تحقیق می‌تواند مبنای تحقیق و توصیف جهت شناختن اشعار شُعرای دیگر نیز باشد.

۱-۲-۶ روش تحقیق

در این تحقیق، در چارچوب مکتب ساخت‌گرایی و بر مبنای الگوی هنجارگریزی لیچ، به بررسی و تحلیل هشت نوع هنجارگریزی (آوایی، زمانی، سبکی، گویشی، نحوی، معنایی، نوشتاری و واژگانی) در شعر شفيعی کدکنی می‌پردازیم و برآنیم تا بسامد هر یک را در شعر کدکنی بیابیم. داده‌ها در این تحقیق، بصورت تصادفی، از میان ۱۲ دفتر شعری شفيعی کدکنی انتخاب شده است. به این صورت که از هر دفتر، شعر اول، وسط و آخر آن برگزیده شده است، که در مجموع ۳۶ شعر از اشعار وی مورد بررسی و تحلیل واقع شده، پس از انتخاب داده‌ها، هر یک از آنها را با الگوی هنجارگریزی لیچ، تطبیق داده نوع هنجارگریزی را مشخص و سپس بسامد هر یک تعیین شده است.

۷-۲-۱ تعریف مفاهیم کلیدی تحقیق

۱-۷-۲-۱ ساخت گرایبی

هر مکتب یا نظریه‌ای که زبان را نظام مستقل و خودسامان تلقی کند که اجزایش بر اساس روابطشان با دیگر اجزاء نظام تعریف می‌شوند (Matthews: 2007: 385).

۲-۷-۲-۱ برجسته‌سازی

فرآیندی که زبان خودکار را به زبان ادب مبدل می‌کند (صفوی، ۱۳۸۳: ۳۳).

۳-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی

هرگونه انحراف از فرم عادی و معیار زبان در صورتی که در راستای خلاقیت شعری باشد (همان: ۴۳).

۴-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی آوایی

به کار بردن صورتی که از نظر آوایی در زبان هنجار متداول نیست (علی‌نسب، ۱۳۷۸: ۶۸).

۵-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی زمانی

گریز از گونه‌ی زمانی زبان هنجار را هنجار‌گزینی زمانی گویند (سجودی، ۱۳۷۶: ۱۱۷).

۶-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی سبکی

گریز از واژگان یا ساختمانهای نحوی نوشتار معیار و به کار گرفتن صورت گفتاری آن را هنجار‌گزینی سبکی گویند (رومیانی، ۱۳۸۲: ۳۵).

۷-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی گویشی

در این نوع هنجار‌گزینی شاعر، واژگان یا ساخت‌هایی را از گویشی غیر از گویش زبان معیار وارد شعر می‌کند (افراسیابی، ۱۳۸۰: ۱۶).

۸-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی معنایی

گزین از مشخصه‌های معنایی حاکم بر کاربرد واژگان در زبان معیار را هنجار‌گزینی معنایی گویند (سجودی، ۱۳۷۶: ۱۳۴).

۹-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی نحوی

انحراف از ساخت‌های نحوی و گزین از قواعد حاکم بر نحو زبان هنجار را هنجار‌گزینی نحوی گویند (صفوی، ۱۳۸۳: ۵۰).

۱۰-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی نوشتاری

گزین از شیوه نوشتاری در زبان معیار را هنجار‌گزینی نوشتاری گویند (افراسیابی، ۱۳۸۰: ۱۶).

۱۱-۷-۲-۱ هنجار‌گزینی واژگانی

گزین از قواعد ساخت واژه در زبان معیار را هنجار‌گزینی واژگانی گویند (سجودی، ۱۳۷۶: ۱۱۰).

" هر چه را شایان اندیشیدن است ،

پیش از این آورده اند ،

کار ما این است تا بار دگر

حرف اندیشیده را

بازاندیشی کنیم ."

گفته